

د استاد الفت

حُينې نورې نشر شوي او نه نشر
شوي مضامين

Ketabton.com

www.ulfat.de

فهرست

مخ	سرلیک
1	فلسفہ
2	فیصلہ گرانہ دہ
3	د بیات آزادی
4	آمرات
4	زورور
5	د رجب خان لہ قاموس خخهخو لغتونه
6	پار
8	زمونږ آرزو
10	زړونه
11	د لوی خدای په پالک نامه او د دہ په توفیق
13	واورئ او خبر شئ!
15	ملی حکومت
18	زمونږ هوبنیارات
19	دا وایم - دا نه وایم
20	دوه جنازې
21	ناحقه دعوه
23	وگورئ!

بسم الله الرحمن الرحيم

فلسفه

(۱)

ځينې کارونه په ظاهره ډېر بد معلومېږي او په حقيقت کې ډېر ښه وي. د خلقو په نظر کې ظلم وي او چه فلسفه يې ولټوي سراسر رحم او دلسوزي وي. زموږ سترگې او د فيلسوفانو سترگې ډېر فرق سره لري. هغه چه مونږ ته بد ښکاره کېږي هغوی ورته ښه وائي، چه مونږ يې ښه گڼو دوی يې بد بولي.

وايي چه انسان پخپل خير و شره نه پوهېږي او ډېر ځله په ښو باندې د بدو گمان کوي مگر يو فيلسوف نه غولېږي او ښه و بد پېژني. مونږ ډېر سادگان يو او عميق نظر نلرو. مونږ ته کله يو کوټوال غل معلومېږي او له کوټواليانو څخه وېرېږو. علاقدار او حاکم زموږ د غورسۍ او حق ساتلو دپاره راځي مگر مونږ ورنه سر ټکوو او وايو چه ظلم کوي.

اورېدلی مودی چه يو سړی حاکم په ناحقه بندى کړ او هغه په زندان کې قرآن شريف ياد کړ. يو بل يې د دښمنانو په خوله په زندان کې لس کاله وساته هغه د ډېر هنر او کمال خاوند شو او د محبس ډېر ښه صنايع د ده په لاس جوړېده. حاکم صاحب ويل زه پوهېدم چه دی بې گناه دی مگر که بندى شوی نه وای دښمنانو واژه او حيات يې په خطر کې و. د ده دغه هنر او کمال هم د محبس برکت دی نو مونږ بايد ډېر ظاهر بين نشو او د هر شی فلسفه ولټوو.

زموږ ډېر خير خواهان او حاميان مونږ ته ځانونه د ظالمانو په څېر ښی او زموږ د عقل او فکر امتحان اخلي.

که مونږ ظاهر بين او بد بين نه اوسو نو ماران او لړمان هم بېفایدي نه دي پيدا شوي. که زموږ گمانونه ښه وي او د وحدت او يووالی له فلسفې سره آشنا شو د غله او پيره دار فرق له مينځه ځي.

هونسياران وائي که چنگيز او هلاکو نه وای پيدا شوي نن به دنيا په مونږ باندې ډېره تنگه وه او د قحط له لاسه به مود ځان غوښې خوړې.
نو مونږ بايد خپل حقيقي خير خواهان او د بشريت خادمان هېر نکړو.

فيصله گرانه ده

(۲)

خو ورځې پس دلته راغلم يوه ويل له پخوا نه تيار شوی ئې او رنگ دې ډېر ښه دی. بل په ډېر تعجب تپوس کاوه چه رنگ دې ولې خراب دی لکه چه ډېره رنځوری دې تېره کړی وی. زه هېڅ پوه نشوم چه کوم یو رښتیا وائي او د چا نظر صحیح دی. زه په دوه ؤ کښی شوم او ځان مې نه پېژانده چه له پخوا نه ښه شوی یم که خوار شوی یم؟

هر کله چه مونږ په دغسې ظاهري او ساده مسئله کښې دومره اختلاف لرو نو په هغو مسایلو کښې به مو څه حال وي چه ډېر زیات عقل او فکر ته پکښې ضرورت وي او علمی تحقیق و تدقیق غواړي.

له نورو نه نه یم خبر ما نه خو اوس لوری او لودن وړک دی او داسې مقام ته نژدې شوی یم چه د تور او سپین فرق رانه ورکېږی او وېرېږم چه بیخي فیلسوف نشم.

فلسفه هم له پوهېدلو څخه شروع کېږی او په نه پوهېدلو ختمېږی.
د دنیا ډېرو لورو فیلسوفانو هم په آخر وخت کښې ویلی دي دومره پوهېږو چه په هېڅ نه پوهېږو.

زمونږ ځینې پوهان او هونسياران هم اوس په دغه مقام کښې قدم وهی. دوی ته اوس د ښو او بدو فرق گران شویدی.

زمونږ ځینې کار داران هم اوس د مملکت په خیر و شر نشی پوهېدلی دوی اوس همدغومره پوهېږی چه نه پوهېږو.

له دوی نه باید په مهمو او غیر مهمو مسایلو کښې کومه قطعی فیصله ونه غواړو ځکه چه دوی د شک او تردید په مقام کښې بند دی او له تذبذب نه نشی وتلی.

د بیان آزادی

(۳)

باور کړئ چه دلته د خبر او بیان آزادی ډېره زیاته ده. هغه څه چه مونږ ویلی شو په نورو ملکونو کېنې ئې څوک نشی ویلی، دلته هر راز خبرې کېږی او هر څوک هر څه ویلی شی. د دې خبرې د اثبات دپاره زه ډېر قوی دلایل لرم چه هېڅوک ئې تردید نشی کولی او هر څوک ئې منی. لاړ شی چېرته چه د دیموکراسۍ نغاړه غږېږی او د بیان آزادی پکښې ډېره زیاته ده هلته به هم د خبرو آزادی دومره پیدا نکړی شی لکه چه دلته ئې کوری. نن په ډېرو عصری او مدنی ممالکو کېنې هلته چه دیموکراسی او آزادی خپل معراج ته رسېدلې ده هېڅوک دا جرئت نشی کولی چه د یوه لوی سړي په مخکښې مداحی وکړی او له تملق نه کار واخلي مگر دلته مداحان او متملقین دغه جرئت کولی شی او هېڅ تکلیف یا ضرر نه وینی. اوس په دیموکراتو دولتو کېنې څوک دا نشی ویلی چه له دیموکراسۍ نه دکتاتوری ښه ده مگر دلته دا بحثونه آزاد دي او د استبداد طرفداری هم ځینې خلق کولی شی. په نورو ځایونو کېنې ډېر لوی کسان خپله ملامتی په قام او ملت نشي اړولی مگر دلته د علاقدار میرزا هم دا ویلی شی چه ملت جاهل دی او ټوله ملامتی په دوی کېنې ده. نن په ډېرو مهذبو ملتونو کېنې ډېر مقتدر اشخاص چا ته کنځلی نشی کولی او فحش ویل اخلاقاً ممنوع دی مگر دلته مونږ دغه بدې خبرې ډېرې اورو او یو آمر خپل مامور ته پوچ ویلی شي. د دروغو ویل چه بیخي منع دی له هر ځایه دلته ډېر ویل کېږی او دا یوازی مونږ یو چه خاین ته صادق، جاهل ته عالم، نا پوه ته افلاطون او ارسطو ویلی شو.

آمرات

(۴)

مونږ به په تروه وچولی خبرې کوو، تاسی به په کړه غاړه د مجرمینو په څېر ولاړ اوسئ او بلی صاحب به وایاست.

مونږ به په هر کار کېنې کار لرو نور به زمونږ په کارونو کېنې د فکر کولو حق هم نلری. مونږ به هیڅ نه کوو مگر کارونه به ټول زمونږ په توجه کېږی. حلمیانو ته به په نفرت گورو خو دوی به مونږ خپل حامیان گڼي او په محبت به راته گوری.

مونږ به په هېچا اعتماد نلرو او ټول خلق به په مونږ پوره اعتماد لری. زمونږ خوف او زمونږ محبت به په آخره درجه په هر زړه کېنې وی. څومره چه له مرگ څخه وېرېږئ هغومره به له مونږ نه هم په خوف کېنې اوسئ. په هره اندازه چه ژوند او حیات محبوب گڼئ مونږ به هم هغومره محبوبیت لرو. هو! مونږ یوازی خپل رعب او هیبت ستاسو په نظر کېنې نه غواړو باید شدید محبت هم له مونږ سره ولری.

یوازی محبت هم زمونږ په کار نه دی باید زمونږ له خوفه زړونه ورپېږی. زمونږ په حضور کېنې بې له عجز و نیازه هېڅ راز خدمت، صداقت او فعالیت نه قبلېږی که عاجزی او خادمانه اوضاع درسره وه هر راز خیانتونه معاف کېدلی شی. پام کوه چه دلته پخپلو خدمتونو او صداقتونو مغرور یا بې پروا راشی. هر کله چه راځي که دی هر څومره مهم کارونه کړی وی د یوه مقصر په حیث راحه او سرتیټی راحه.

زورور

(۵)

د زورورو په مخکښې خبرې کول څه آسانه کار نه دی او هر څوک ئې نشی کولی. د دوی مزاجونه ډېر باریک وی. کله ورباندې ډېره ښه خبره بده ولگېږی او سړی جو جو کړی.

کله پری کنځلې ښه تاثیر وکړی او بده خبره ئې له پامه ښه راشی.
زه پوه نشوم او څه مې وویل زما خبره پرې ښه ونه لگېده ځکه راته په قار شو او وئې
رتلم. که زه په نزا کتونو پوهېدلې، که ما ته د دربارونو اوضاع معلومه وای داسې به نه و
شوی.

ما موقع ونه پېژندله او ډېره لویه بې ادبۍ رانه وشوه.
ده ماته وویل په وطن کېنې څه حال دی؟ حاکمان او کارداران څنگه دي؟
زه خبر نه وم چه دې په رښتیا ویلو خوابدی کېږی او حقه وینا پرې بده لکېږی. مونږ
خو په کلو او بانډو کېنې لوی شوی یو، علم او پوهه نلرو، د لویو خلقو په خوی و بوی
بلد نه یو او په هر ځای کېنې هر چا ته رښتیا رښتیا وایو.
په مونږ باندې هېڅوک نه دی ملامت دا زمونږ خپله گناه ده.
سړی باید پخپله گناه اعتراف وکړی او خپله ملامتی ومنی.
زه دا منم چه مونږ نه پوهیږو او خبری مو لوارې دي.
دوی لوارې وریجې هضمولی شی مگر لوارې خبری نشی اورېدلی.
ماته وروسته چا وویل چه سړی د زورورو په مخکښې دغسې خبری نه کوی تا خو به
له ځانه سره دومره فکر کړی و، چه ته له چا سره غږېږې؟ او څه وائي؟
هغه بل چه هلته ناست و لکه چه زما دوست و او زړه یې راباندې وسوزېده ځکه ئې
ووویل چه صاحب جهل او ناپوهی خو لوی عذر دی.
(از خورد ها لغزیدن از کلان ها بخشیدن)

د رجب خان له قاموس خخهڅو لغتونه

(۶)

مساوات: خاین او صادق، لایق او نالایق، پاکنفس او رشوت خور، کاریگر او بېکاره
یوشان او برابر گڼل.

دیموکراسۍ: د رشوت ازادی، د ظلم ازادی، د بېباکۍ ازادی.
اصول: هغه چه رواجول یې د مسکراتو او مخدراتو غوندې ممنوع وی.

انحصار: هغه تجارت چه هر څوك ئې نشي كولى لكه د حكومتونو او ماموريتونو خرڅول.

حاکم: پخپل سر او خود مختار، هغه چه ظلم او استبداد ته اداره او انضباط وائي.
مامور: هغه چه دريشی کوی او کار نه کوی.
اقتصاد: له خوارنو او مسکینانو څخه څه اخستل او بډایانو ته ئې ورکول يعنې د زکوٰۃ عکس او ضد.

شورا: هغه چه هر څه ویلی شی او هېڅ نشي کولی.
خادم دین و دولت: چه د حاکم او نایب الحکومه خدمت ئې په ډېر اخلاص کړی وی.
د سترگو خاوند: چه هر څه ورته ووائي وائي په سترگو.

ډار

(۷)

پېری نه دی، روې نه ده، شیشکه نه ده، بلا نه ده مگر انسانان ډاروي. له څه شي نه؟ او له چا نه؟

له ښو ښو کارونو، له رحم او شفقت نه له عدل و احسانه، له خپلو وروڼو او بنيادمانونه دی وائي: دغه خلق چه د ډېر پخوانی ظلم په ځنځيرونو کلك تړلي دي که هر چا خلاص کړه اسمان به ړنگ شی ځمکه به په بل مخ واوړی.

که د دوی لاسونه او پښې تړلی نه وی غلا به کوی، سړی به وژنی، لارې به وهی، ډارې به غورځوي، وینې به تویوی.

که د دوی ژبې تړلی نه وی هغه څه به وائي چه تحمل ئې نشي کېدای.
که د دوی سترگی نه وی تړلی سپین سترگی به شی او هر څه به په نفرت گوری.
نو باید دا د پخوا زمانی زبان بندی او چشم بندی وساتو. دوی باید همدغه شان په ځنځيرونو تړلی وی او دغه ډار چه د دوی په زړونو کېښې موجود دی ډېر ټینګ وساتل شی.

که دغه طلسم مات شو او د خلقو ډار والوت سپړتوب ځی او بربادی راځی. تاسې باید د خپلو خزانو او جواهرو ساتلو ته دومره ډېره توجه ونکړی بلکه خپل ډار د خلقو په زړونو کې له سرو او سپینو، له الماسو او لعلونو ډېر ټینګ وساتئ او خپلی ټولي پېری د همدغه شي د ساتلو دپاره مقررې کړئ.

زه چه دا خبرې اورم ډارېرم او دا نشم ویلی چه دغه ډار که له زړونو و اوزی په زړونو کې به مینه او محبت پیدا شی، دغه عناد او نفرت به په صداقت او صمیمیت بدل شی، دغه مقید او تړلی قوتونه او استعدادونه به په کار ولوېږی دا وطن به آباد شی. دا خبرې په زړونو کې کړزی خو له ډاره ئې څوک نشی ویلی.

خوف او ډار دلته دومره غلبه موندلی چه اوس مونږ له هر څه وېرېږو او ډاکتران راته د قاتلانو په رنگ کې معلومېږی. یو وخت و، چه مونږ له ظلم و وحشت څخه نه وېرېدو او هر څه مو کول سترګی اېستل، تورو ځاګانو کې خلق اچول، قین او فانه، تېل داغ او ژوندی بنیادمان ونډ ونډ کول زمونږ کارو.

مونږ دغه شان بد بد کارونه کول او نه ډارېدو مګر نن یو ښه کار له ډاره نشو کولی او عدل و احسان هم مونږ ډاروی.

مونږ اوس له مثبت او منفي ډواړو خواو وېرېږو او هر څه ډېر مهیب په نظر راځی. نه هغه ظلم او استبداد کولی شو چه پخوا مو کاوه نه هغه احسان او عدالت کولی شو چه دنیايي رانه په ټینګه غواړی.

زمونږ مثال داسی دی لکه چه ډېره سخته وچکالی وی او ټول خلق د یوه لوی قحط راتلو نه په وېره کې وی، هر یو تصور کوي چه په وطن به داسی لوړه راشي چه ځوی به له پلاره بېزاره وي او مور به د ځوی پروا نلری، د همدغه ډار په وجه ټول خلق لوی او واړه له کورونو څخه د استسقا او بارانه په طلب اوزی، مونځونه کوی دعاګانی کوی زاری کوی او له خدایه باران غواړی، پاک خدای په دوی مهربانه کېږی او د شپې له مخی یوه داسی توره وربځ په آسمان کې پیدا کېږی چه زورور بارانونه، شدید سیلابونه، رعد او برق، تندر او تالندې ورسره شته.

اوس ګورو چه توره شپه ده باران په ډېر شدت اوری، په آسمان کې ډېر هیبتناک غرونه دی او له غرونو څخه سخت سیلابونه راروان دی، دلته هغه پخوانی ډار په یوه بل ډار بدلېږی هر یو غدر او زاری کوي چه باران ودرېږی او آسمان خپلی اوبه بېرته ونیسی. یو ګمان کوی چه زما کور به سیلاب یوسی، بل وائي په فصل او کنت به مې

زوروري څرې واوړی او هر څه به له خاورو لاندې شی، څوک وائي رڼه مې په غره کېږي ده مېرې او پسونه به مې سيلاب يوسی.

د دغسې احتمالي او شخصي ضررونو په وجه هر يو غواړی چه يو عام رحمت بند شی او هغه څه چه په دعاگانو پې غوښتنه په دعاگانو ئې رد کړی.

دا تشبیه زما خوښه ده د دیموکراسۍ سيلاب همدغه شان مونږ وېروی او ځينې شخصي او احتمالي اضرار پکښې متصور دی مگر له عامې فايدي نه ئې هېڅ انکار نشي کيدای.

مونږ هماغه خلک يو چه له بارانه او له نه بارانه دواړو نه په وېره کېږي يو او په هېڅ حال کېږي ډار رانه نه ځي، پخوا له استبداده وېرېدو اوس له دیموکراسۍ څخه وېرېږو او ډېر ښه شی راته توره بلا معلومېږي.

زمونږ آرزو

(۸)

مونږ آرزو لرو او د خپلې آرزو دپاره جد و جهد په ځان لازم ګڼو. دا آرزو کومه ټيټه او شخصي آرزو نه ده. مونږ د کوم شخص شخصي دښمنان نه يو او نه شخصي علايق را باندې دومره اثر لري چه مونږ له خپلو عالي او اجتماعي آرزوګانو راواړوی. زمونږ کار له اساساتو او کلياتو سره دی او جزئياتو ته په جزئي نظر ګورو.

مونږ عمومي اصلاحات غواړو او په ټينګه ئې غواړو. زمونږ ګران او محبوب پادشاه د دیموکراسۍ پالونکی او ساتونکی دی. دیموکراسی مونږ ته د حق ويلو جرئت او د صحيح فکر کولو همت او طاقت راکوي.

مونږ له دیموکراسۍ نه همدغه شی غواړو. مونږ ارزو نلرو چه دیموکراسی مونږ ته د کنځلو کولو او محض بدو ويلو موقع راکړي.

دا څيز زمونږ نه دی خوښ او نه ئې خوښوو.

زمونږ پروگرام دا دی چه په مهذبه لهجه، په سره سینه، په عقل و منطق ښو ته ښه او بدو ته بد ووايو. بد کارونه، بد خویونه، بد فکرونه بد وگڼو او خپل لوستونکی په ښو او بدو پوه کړو، د خلقو پوهول مونږ د اساسی اصلاحاتو اساس گڼو او زمونږ اساسی مرام همدغه دی.

دغه مرام مونږ په ډېر ښه صورت د اصلاحاتو په نیت تعقیبوو. پدې لاره کښې که حقانه انتقاد او اعتراض په هر چا باندې راځي مونږ به ترې هېڅکله سترگی پټې نکړو ځکه چه سترگی پټول او حق پټول لویه غلا او لویه گناه ده. مونږ به اعتراضونه او انتقادونه وکړو مگر کنځلې به ونکړو. مونږ د ټټه ملاتړلی ده چه د ښو او بدو تمیز وشي او دغه پوهه ډېره عامه او مکمله شي. دا کار مونږ د لوی خدای په توفیق کوو مگر بې ترتیبه ئې نه کوو او د محیط د هضمولو قوه په نظر کښې لرو. مونږ د افراط طرفداران نه یو لکه چه د تفریط نه یو.

حقیقی او صحیح اعتدال پرېښودل مونږ گناه بولو مگر د اعتدال په نامه هر څه نشو قبلولی.

مونږ پدې ټینګ یقین لرو چه پاک خدای د حقې لارې مل دی او څوک چه په ښه نیت یوه ښه مقصد ته په ښه لاره روان وی هېڅکله ئې د اس حین نه کړیږي. څوک چه ملی او اجتماعی ارزوگانې لری او له خپل وطن، خپل پادشاه، خپل قام سره رشتیانی مینه لری هغه باید کونښنې وکړی چه د خپلو ښو ارزوگانو تمثیل په ښه صورت وکړی او ښه شي چاته بد ونه ښی. هغه باید دا ونه وائي چه زما ارزو نیکه او مبارکه ده که نور هر څه تصور کوی کوی دې زما ورسره کار نشته.

زما په عقیده افهام او تفهیم د کامیابی مهم شرط دی او هر څوک چه اصلاحات غواړی باید د حسن تفاهم اصل هېر نکړی.

زه چا ته دا نه وایم چه (استغفر الله) د حق دپاره مجادله مه کوه ځکه چه پخپله دغه کار کوم او خپل فرض ئې گڼم.

زه وایم: و جاد لهم بالتی هی احسن.

دا وه زما او زما د ځینو ملگرو ارزو چه زه ئې هغو کسانو ته ښکاره کوم چه ما ته په ښه نظر گوری او په لاره کښې ما د مخه کوی.

زړونه

(۹)

زه له زړونو سره لږ غوندې آشنا يم زه هلته يو څه کورم او په معنوي هم پوهېږم. په زړونو کې يو څه شته چه په ژبو کې نشته. تاسې د هر چا په خبرو مه غولېږئ او زړونو ته لاره پيدا کړئ.

پوهېږئ چه زړونو ته لاره څنگه پيدا کېږي؟ او په دغه لاره څوک تلې شي؟ پدې لاره موټرونه نشي تلای، د آسونو او کچرو لاره نه ده، خره او غوايي پدې لاره نه درومي. د کبر او غرور خاوندان او زورور دا لار نشي موندلې.

د چا په سينه کې چه زړه نه وي او په زړه کې رحم و عاطفه نه وي له هغه نه دا لاره ورکېږي او بل طرف ته ځي.

د دې لارې خضر او رهبر له خلقو سره اخلاص، الفت او رښتيايي محبت دی. ما د اخلاص او محبت له برکته زړونو ته لږ غوندې قرب حاصل کړ او هلته مې يو څه وليدل زه هغه ټول څه اوس نشم بيانولی خو همدغومره وایم ډېرې ژبې شته چه د زورورو په ثنا او صفت نه مېرې مکر يوزره هم نشته چه زور او زورور ئې خوښ وي.

دا خبره له ما نه يوسئ او د زور و قوت خاوندانو ته وواياست:

زورور به هر څه پيدا کړي شي مگر په زړونو کې قدر نشي پيدا کولی. هغه چه خلق تربنه وېرې هېڅکله نه محبوب کېږي.

په يوه زړه کې يوشی ځانېږي يا مينه يا وېره.

دا ستا خوښه ده چه هر څه هلته ږدي او هر څه درته ښه ښکاره کېږي.

هو! دا ستا خوښه ده چه بلا کېږي که لا لا کېږي؟

مگر زه له هغې تبستم او پدې بل پسې ځم.

دی راته ښه ښکاری او له هغې نه امان و پناه غواړم. که قوت روې شي خلق ورته

تبستی او که لیلی شي ډېر مینان پيدا کوی.

د لوی خدای په پال نامه او د ده په

توفیق

(۱۰)

هغه کار ته وړاندې کېږم چه کول ئې ډېر گران دی او نه کول ئې له یوه داسې مهم او ضرور کار څخه ډډه کول دی چه د وطن او ملت خیر خواهان او خدمتکاران له دغسې کارونو نه هېڅکله څنک نشي کولی. که ووايم چه دا کار آسانه نه دی او هر څوک ئې نشي کړی مبالغه نه ده حقیقت دی.

مونږ په سلو کښې یو تن د سواد خاوند نلرو او په سلو با سوادو کښې ایله یو ئې دغه کار کولی شی. دلته همدغه یو مشکل نه دی سل نور هم ورسره دي.

په نورو ځایو کښې کار کول گران دی او خبرې آسانه دی دلته خبرې کول له هر کار نه مشکل کار دی او څه لیکل یا څه ویل سل رنگه مسؤلیتونه لری.

دلته یوازی همدومره ویل چه ښه کوئ او بد مه کوئ بې خطرې او بې ضرره دی مگر په ښو او بدو باندې بحث کول او یو له بله ئې بېلول ډېر گران کار دی.

دلته ښه او بد داسې گډ شویدی چه اوس دغه تفریق ډېر زیات مهارت او ډېر لوی قوت غواړی. هغه اصول او مبادی چه نن په دنیا کښې مسلمات گڼل کېږی او د دنیا پوهان ئې تقریباً په اتفاق منی او احترام ئې کوی زمونږ هوښیاران پکښې سل خبرې لری او اورېدو ته ئې هم څوک حاضر نه دی منل خو لا څه کوې.

زمونږ د ځینو افرادو نننۍ وضعیت او حالت داسې معلومېږی لکه چه یوه سړی شپو خولۍ په سر کړی وی پتلون ئې اغوستی وی، خادر ئې په اوږو پروت وی او کوچیانۍ پښې ئې په خپو کړی وی په بازار کښې ځانته نکتائی اخلی نو د دغه سړی مزاج پېژندل سړي ته گران معلومېږی او څوک نشي پوهېدلی چه څه ورسره ووائې. دا چا ته نه ده معلومه چه دی د شپو په ځای پکړۍ ژر قبلوی او له پتلونه تېرېږی، که خادر او پښې په کرتۍ او بوټونو بدلوی، یا دا ټول پرېږدی او کوم بل خالص او معلوم وضعیت اختیاروی.

دغه شان گډوډ او مخلوط اوضاع د افکارو او خیالاتو په دنیا کښې هم شته ځکه دلته خبرې گرانې دی او راز راز خطرات ورسره شته.

زه يو مسلمان پښتون يم له ما نه به د خدای په فضل او توفيق هېڅکله ارادتا داسې خبرې وانورئ چې خدای دې نه کا د دين او مذهب مخالفت پکښې وى.

زه به داسې څه ونه وایم چې زموږ د گران او محبوب پادشاه ادب او احترام پکښې نه وى ساتل شوى.

زه به داسې څه ونه لیکم چې د وطن او ملت ضرر پکښې متصور وى مگر سره له دې ټولو خبرو بنائې په ما باندې د ځينو له خوا اعتراضونه وشي او ځينې کسان راته بد بين غوندې شى ځکه چې حق ويل دومره ترخه وى چې د ادب په زور هم پکښې ډېر خوږوالی نه پيدا کېږي. له اجتماعي چارو سره علاقه لرل ارومرو شخصي او فردی علايق له ځينو کسانو سره خرابوى او بد زړونه بد وى.

دلته خلق په تاويلاتو کښې هم زښت ډېر مهارت لري او سمه خبره هم ډېره وړانولې شى. ځينې کسان دا کار د ثواب دپاره کوى او په دغسې خبرو ځان د چا دوست او خير خواه کاندې. خبرې ډېرې دي څه به دې سر خوږوم، زه دغه ټول مشکلات په نظر کښې نيسم او ناخبره دا کار نه کوم او نه پکښې کوم هوس دخل لري، زه پوهېږم چې يوې حقې مجادلې او مجاهدې ته را وړاندې کېږم او له لوى خدايه ځانته د ښه نيت او سم عمل توفيق غواړم.

زه يقين لرم چې دا هغه وخت او هغه ځاى نه دى چې د يوه اخبار خپرول گټه ولري، ما ته دا معلومه ده چې پدې کار کښې مادى تاوان هم شته، زه دېته ملتفت يم چې زما اخبار به ډېر لوستونکى پيدا نکړى شى او ډېر خريداران به نلري مگر زه د ډېرې لږې معنوى فايدي دپاره هر څه قبلوم سره له دې او سره له ډېرو نورو خبرو د دې مبارک ايت (ولا تکتبوا الشهاده) د تعميل دپاره حق ويلو او حق څرگندولو ته حاضرېږم.

نورې وېرې له زړه باسم او د پاک خدای وېره په زړه کښې ساتم.

د حق او حقيقت په مينه، د وطن او ملت د خدمت په ارزو، د ديموکراسۍ د حسن استقبال په نيت د خپل گران او ديموکرات پادشاه د ارزوگانو په پيروي پدې کار شروع کوم. او ټينک اميد لرم چې د وطن مصالح او منور طبقات به په ښه سترگه ورته وگورى.

د دى اخبار (اولس) مرام دا دى: ملي وحدت تقويه کول، د پوهې او تنوير خپرول، د ديموکراسۍ په اساس اجتماعي عدالت تامينول، د خوارو غريب غمخوړى، د مظلومانو ملگرتيا او د حق پالنه اللهم اهدنا الصراط المستقيم.

واورئ او خبر شئ!

(۱۱)

زه دلته نه وم، بل چپرته وم، هلته خلق بل راز و، کورونه بل رازو، کارونه بل رازو
هلته ما هغه څه ولیدل چه تاسو به نه وی لیدلی، هغه څه مې واورېدل چه تاسو به نه
وی اورېدلی. په هغه ځای کې چې پسونه نه حالول مگر د انسانانو ونډې به ئې کله
کله کوله.

زما څو ومه ورځ وه چه یو ښکلی ځلمی په رڼا ورځ د څو تنو په مخ کې چې وواژه
مگر دا د ظلم او وحشت واقع دهمره عادی او معمولی تېره شوه چه ستر حاکم خو پرې
خبر هم نشو او حاکم خبر شو خو ورته را نغی.

د تحقیق دپاره ئې یو دوه تنه را ولېږل، په اولس کې چې هم څو تنه پیدا شوه چه قاتل
ئې وښوده او حقه شاهی ئې پته نکره مگر د کلی خان او ملک د قاتل له پلاره پنځلس
زره روپۍ واخستې او له وایمه وایم چه په حاکم، قاضی چا او چا ئې ووېشلې، څه دوی
وخورې او څه نورو، دوه زره پکښې د مړی پلار هم واخستې او ابرائې وکره ځکه چه
ټول په بله خوا او د ده له لاسه هېڅ نه کېدل.

مقتول له خپل پلاره د نورو زیات سکنی و ځکه هغوی خونبیا زیاته واخستله.
په قاتل باندې یو کال قید وځوت مگر پلار ئې په ما او په بل پسې ګرزېده چه په یوه
او بل سپارښتن وکړی او دا بې ګناه بندى خلاص کړی.
دا واقع خو مو واورېده اوس بله واورئ، زمونږ په کلی کې داسې خبرې ډېرې
دی.

هغه بله ورځ له ملا صاحب سره ناست وم یو سړی راغی چه په حاکم صاحب خط
راکړه چه ما یا زما کډه ونه وهی اوبندیان مونږی ځکه چه هغه ورځ ئې هم غوښتی وو
او راته ډېر په قارو. ملا صاحب ورته اول د ځوی دعا وکړه او ټولو ویل چه ډېر ښه ځلمی
و، خدای دې وبخښی.

سړی بیا ملا صاحب ته وویل چه د خدای په لحاظ یو خط را کړه چه مونږ ته څه ونه
وائې او نور مو ونه رېږوی. ده ویل ځوی مې سیند وړیدی او پخپل اجل مړ دی مگر
حاکم صاحب وائې چه چا وژلی دی تاسې قاتل پتوی ځکه مو په وهلو قایلوم.

دا خبره ما غوندې ساده او نا بلده سړی ته عجیبه غوندې ښکاره شوه، ما ویل دا
څنگه کېدای شی چه د یوه سړی ځوی څوک مړ کړی او دی حکومت ته اطلاع

ورنګړی، ماته د حاکم صاحب په عقل او تمیز خدا راتله خو وروسته یوه او بل وویل (غاړه دې د دوی بنده وی) چه په رښتیا دا هلك فلانکی خیلو وژلی دی او په سیند کښې ئې غورځولی دی مګر پلار ئې پوهیږی چه څه مې له لاسه نه کېږی او غریب سړی یم خوشی ولی په چا باندې ځان وژنم او د کار دارانو د پیسو اخستلو دپاره عرضونه کوم.

داسې خبرې ډېرې دی زه ټولی نه کوم او له مړونه تېرېږم ژوندوته راځم. یوه ورځ یو ځلمی راسره په لاره کښې ملګری شو چه ژبه ئې هم بندېدله او خبرې ئې په تکلیف کولې ما پوښتنه وکړه چه څه کار کوې ده د خپلې پرېشانی قصه راته پدې ډول شروع کړه:

مونږ دېرش څلوېښت جریبه زمکه درلوده نور ټول رانه ظالمانو او خدای ناترسو واخیست اوس دوه جریبه راته پاته دی او هماغه پټی چه له مونږ نه نورو اخستی دی په دهقانی کرو.

پدې کښې هم مونږ څوک په قراره نه پرېږدی فلانکی صاحب وائي چه ستاسو په تره مې شپږ زره روپۍ دی چه درې نیم زره ئې ګټه کېږی نو ژر کوئ ماته نه زره او پنځه سوه روپۍ راکړئ، مونږ دا روپۍ نشو ورکولی او دا درې میاشتی وشوې چه ورور مې حاکم صاحب بندی کړیدی او د دایکې پیسې رانه غواړی.

ما وویل کوم شرعی سند لری ویلی نه خو وائي چه عرفی سند راسره شته چه ستاسو تره پکښې ګوته لکولی ده، ما بیا تپوس وکړ چه تاسې پکښې څه وایاست ده ویل اوس خو مونږ چور منکړیو مګر که هماغه شپږ زره واخلي او سود را باندی حواله نکړی خپل پټی به خرڅ کړو او ځان به خلاص کړو مګر که په شپږو زرو قایل شو نورې هم رانه اخلي.

ما تعجب کاوه چه حاکم صاحب څنګه په حقوقی دعوه کښې بې له کوم شرعی سنده یو سړی درې میاشتی بندی کولی شی، هغه زما تعجب رفع نکړی شو بلکه نورې هم زیات کړ او وئې ویل کله چه یو مشر سړی حکومت ته له مرکز ه راځی او محبس ګوری حاکم صاحب زما ورور له محبس نه باسی او له یوه پیره دار سره ئې چیرته لرې لېږی او چه هغه ولاړ شی بیا ئې بېرته په زندان کښې واچوی.

تاسې پدې خبره پوره باور وکړئ چه ستاسې په زندانو کښې که دغه شان پټ او غیر رسمی د غلا بندیان شته چه په ناحقه بندیان شوي او له زندانه نشی وتلی داسې رسمی بندیان هم شته چه محکمی پرې حکم کړیدی مګر د ورځی په زندان کښې دی او شپې

په کورونو کښې کوی یا د ورځې کورته ځی او شپه په محبس کښې تېروی. که د رجب خان خبره رښتیا وی نو حاکم صاحب د یوه بې گناه سړی د بندی کولو جبره پدې باندې کړېده چه یو گناه کارئې له بنده ازاد کړیدی او د افراط و تفریط له یو ځای کولو نه اعتدال غواړي.

ملی حکومت

(۱۲)

یو وخت مونږ د حکومت په معنا کښې دومره ډېر فکر نه و کړی. چا به چه د حکومت په باب کښې څه خبرې کولې خلقو به گمان کاوه چه دی د مملکت پادشاه او سلطان یادوی مگر اوس پوه یو چه کابینه او اجرائیه قوه د حکومت په نامه یادېږی او شاهي مقام له دغه نامه نه پورته ځای لری. اوس مونږ وپوهېدو چه په یوه مملکت کښې درې قوته وی (قضائیه – تقنینیه – اجرائیه) چه دا ټول د مملکت پادشاه ته اطاعت او انقیاد لری.

قضائیه یا تشریعیه قوه هغه ده چه قاضیان او مفتیان ئې د شریعت په اساس د پادشاه په امر لری او هېڅوک پکښې هېڅ نشی ویلی.

تقنینیه قوه د مملکت له پارلمان څخه عبارت دی چه د قوانینو د تصویب او تدوین حق لری او د ملی شورا او اعیان په نامه دلته یادېږی.

اجرائیه یا مجریه قوه له کابینې څخه عبارت دی چه حکومت هم ورته ویل کېږی او ملی شورا ته مسئولیت لری.

د حکومت له لفظ سره اوس یو بل لفظ هم یو ځای کوی او ملی حکومت ورته وائي.

ملی حکومت یعنې څه؟

ځینې سادگان گمان کوی چه ملی حکومت هماغه دی چه د ملت له خپلو افرادو څخه جوړ شوی وی او ټول وزیران ئې د مملکت خپل سړي وي.

پوهان او هوښیاران دا تعریف نیمگړی بولی او وائي کوم حکومت چه د بل مملکت او بل ملت خلق پکښې شامل وی او پردی اشخاص پکښې وزارتونه او ریاستونه لری هغه خو بالکل اجنبی او غاصب حکومت دی چه د استعمار په نوم یادېږی. نو ملی

حکومت یوازی دا نه دی چه وزیران او رئیسان ئې پردی نه وی او خپل خلق وبلل شی بلکه علاوه پدې دا خبره هم پکښې شرط ده چه وزیران د ملت له افرادو د ملت د وکیلانو په اعتماد او خوښه انتخاب شوی وی او ملی شورا پرې خپل اعتماد ښکاره کړی.

نو که چېرې د یوه مملکت وزیر صاحبان د هغه مملکت خپل خلق وی مگر ملی شورا پرې بې اعتمادی ښکاره کړی ملی حکومت ورته نه ویل کېږي ځکه چه د شورا اعتماد شرط دی او د فقهاؤ په اصطلاح انتفاء د شرط انتفاء د مشروط دی. د دی خبرې نوره خپر نه به نه کوو اوس به راشو دېته چه د ملت د وکیلانو اعتماد ولی دومره ضروری شرط گڼل شویدی؟

که چېرې یو ملت یا د ملت نمایندگان په صدراعظم باندې عام و تام اعتماد ولری او هغه بیا پخپلو وزیرانو صاحبانو خپل پوره اعتماد څرگند کړی نو بیا دېته څه حاجت پاته کېږي چه د وزیرانو په باب کښې له وکیلانو څخه د اعتماد رایه واخستل شی او وکیلان هر وزیر وپېژنی.

په دغه صورت کښې باید هغه وزیران چه د ملت وکیلان ئې هېڅ نه پېژني او ښه و بد ئې ورته هېڅ نه وی معلوم حکماً داسی وگڼل شی لکه چه د ملت اعتماد پرې موجود وی.

مگر حقیقت داسې نه دی او د دیموکراسۍ په اساس هغه حکومت چه په وزیرانو باندې ئې شورا بې اعتمادده وی او خپله بې اعتمادی ښکاره هم کړی ملی حکومت نه بلل کېږي.

په ملی حکومت کښې د ملی شورا اعتماد د کابینې په اعضاؤ و ډېر ضرور دی د دغه ضرورت په باب کښې دلته لږ غوندي بحث کوو او د چا خبره فلسفه ئې بیانوو:

که د یوه مملکت وزیران یوازی د یوه شخص په اعتماد مقرر شی ډېر امکان لری چه یو فکر که څه هم ډېر پوخ وی له سهو او اشتباهاتو سره مخامخ شی او یو سړی وکړی شی چه د یوه شخص په نظر کښې ځان ښه ښکاره کړی او ښه نه وی مگر هغه وزیر چه د ملت اقناع او د ډېرو وکیلانو اعتماد حاصلول ضرور کښې مجبور دی چه ډېره موده ډېر ښه ښه کارونه وکړی او عام و خاص ئې ښه والی ومني.

پدی صورت کښې یو سړی کونښن کوی چه یو برجسته شخصیت پیدا کړی او د مهمو کارنامو او د خدمتونو په اثر عام محبوبیت او عامه خوشبینی حاصله کړی.

یو سړی دا کولی شی چه یو شخص، په نه خه وغولوی مگر د ډېرو کسانو غولول خه آسانه کار نه دی او ډېر لږ امکان لری.

بله خبره دا ده چه کابینه او وزیران د دیموکراسۍ په اساس د ملت وکیلانو او نماینده گانو ته مسئول دي او وکیلان حق لری چه د مملکت په اجراءاتو کښې غور او دقت وکړی او حکومت پخپل سر پرې نږدی نو که چیری وزیران په ابتدا کښې د وکیلانو اعتماد حاصل کړي او د هغه په حق کښې خه بد بیني او بدگمانی نه وی موجوده بلکه اکثریت د شورا ورته خوشبین وی نو د ملی شورا او کابینې تر مینځ هر ساعت دومره ډېر نظری او عملی اختلافات نه پیدا کېږی او وزیرانو ته یو ډول اطمینان حاصلېږی همدغه اطمینان د دوی جرئت او فعالیت زیاتوی او دغه شان وزیران پخپلو کارونو کښې له ډېر تردد او تذبذب نه خلاص وی.

پدې صورت کښې یو ملت دا احساس او یقین کوی چه زه پخپله پخپل ځان حاکم یم او د اجرائیه قوی قوت زما خپل قوت دی او حکومت هېڅکله داسې یو کار نشی کولی چه زما خوښ نه وی دغه شان حکومت هم باور لری چه ملت زما تر شا ولاړ دی او ملی قوت راسره په هر کار کښې ملگری دی.

دغسې وزیران له ملت سره په تماس کښې وی او ارو مرو په ملت باندې خپل ځانونه پېژنی دا پېژندنه نه دوی د ملت له ټولو مشکلاتو، خواهشاتو او ضروریاتو څخه خبروی او له دغی پېژندگلوی څخه د حکومت او ملت تر مینځ یو ټینګ وحدت او محبت پیدا کېږی.

دغه راز وزیران د ملت له حاله نشی غافل کېدلی او ددی په ځای چه ځانونه په یوه شخص پوری مربوط وګڼی له ملت سره خپل تعلق او ارتباط ساتی.

په همدغه اساس په ملت کښې د کار سړی او رجال هم پیدا کېږی او اشخاص پدې فکر کښې لوېږی چه په ملت کښې مقام او منزلت ولری.

ملی قایدین او لیډران هم په یوه ملت کښې هله پیدا کېدای شی چه حکومت ملی وی او یو سړی د ملت په حسن نظر مهم مقام ونیولی شی.

دغسې اشخاص د ملت په نبض هم پوهېدلی شی او د ډېرو اجتماعی امراضو په علاج موفق کېږی. دوی بیا کولی شی چه په عمومی افکارو کښې ښه ښه تحولات پېښ کړی او نوې مفیدې مفکورې په خلقو باندې په آسانی ومني.

زمونږ هونښياران

(۱۳)

څنگه چه زمونږ هر څه په بل راز دی او هېڅ مو د نورو غوندې نه دی يعنی زمونږ ښارونه، زمونږ سرکونه، زمونږ شفاخانې، زمونږ مامورين له نورې دنيا څخه ډېر ډېر فرقونه لري دغه شان زمونږ هونښياران هم د نورو ملکونو له هونښيارانو سره هېڅ نه مقایسه کېږي.

د دوی عقل يو راز دی د هغوی بل راز. دوی يو شاته فکر کوي هغوی بل شاته دوی په يوه لار ځي هغوی په بله.

زمونږ هونښياران وائي: يو سړی په لاره تېرېده يو مار ئې وليد چه د یخني له لاسه بيخې مړ پر پروت و او هېڅ حرکت ئې نشو کولی، د ده زړه وسوزېده او مار ئې پخپل لستونې کښې را واخيست او روان شو، څه ساعت وروسته چه مار تود شو او ساه پکښې وغړېده مار د همدغه سړي له غاړې تاو شو او د ده د بدبختۍ سبب وگرزېده.

له دې قصې نه دوی داسې نتیجه اخلي چه ډېر ضعیف او عاجزه انسانان هم لکه بې دمې ماران داسې دی چه باید څوک پرې زړه ونه سپړي او نه څه احسان ورسره وکړي ځکه چه ډېر ځله احسان او دلسوزی بد عاقبت او بده نتیجه لري.

دا هونښياران مونږ ته احسان او دلسوزی همدغه شان تصویر وی او د مار و انسان په فرق نه قایلېږي.

زمونږ هونښياران دا هم وائي:

عاقبت گرگ زاده گرگ شود گر چه با آدمی بزرگ شود

دوی ډېر انسانان ګرګ او ګرګ زاده معرفي کوي او نور بنيادمان تربنه وېروي.

دوی وائي: سر جاهلان بر سر دار به.

ما له دوی څخه ډېر ډېر او په وارو وارو اورېدلی دی: بې ادب را هر کجا يابی

بکوب.

دوی له مشفق استاد نه هم د شاګردانو دپاره جور او ظلم غواړي ځکه وائي:

جور استاد به ز مهر پدر.

دوی غواړي له تعلیم نه د ماشومانو زړونه په وهلو تور کړي او بیا ئې د جهل او

ناپوهۍ په ګناه په دار او سولۍ وڅېږوي.

دا و زموږ ځينې پوهان او هوښياران چه انسان ورته لکه مار او لېوه معلومېږي. نور
نو ته ووايه چه ناپوهان او بې عقلان به څه غواړي او څه به کوي؟
د انسان اصلاح په پوهه انسانان کړي ناپوهان ئې په وهلو د انسان کړي

۱۵ وایم — ۱۶ نه وایم

(۱۴)

دا وایم:

موږ د کار سړی نلرو، علم او پوهه په موږ کښې نشته، وړی او برېښ یو، رنځوران مو
نه جوړېږي. سرکونه وړان او خراب دي.

دا نه وایم:

هغه وزیر یا دغه رئیس د کار سړی نه دی، په وزارت معارف کښې سل نقصانونه
موجود دي. وزارت اقتصاد، صحنه، فواید عامه خپله وظیفه ښه نشي اجرا کولی، پخپلو
کارونو کښې صحیح فکر نشي کولی، عملی فعالیتونه قناعت بخش نه دي، پیسې بېځایه
لګېږي یا داسې نور...

دا وایم:

ما پخپله د امتحان په ورځ د یوولسم صنف هلك ولید چه معلم ئې ډېر صفتونه کول
او د هغه د امتحان پارچه ئې په ډېر افتخار را وړاندې کړه مگر متاسفانه هلته (اتفاق)
(اتفاق) او (اتحاد) (ایتحاد) لیکل شوی و.

دا هلك له دغې غلطې املاً سره له یوولسم صنف دولسم ته کامیاب ولاړ او یوولس
صنفونو، یوولس کالو، یوولس معلمانو دا غلطی اصلاح نشو کړای.

دا نه وایم:

چه نقص په معلم یا په تعلیم کښې دی، په امتحانونو کښې څوك غور او دقت نه
کوي، د مکتب مدیر یا د معارف رئیس ښه کار نه دی کړی، مفتش خپله وظیفه ښه نه ده
اجرا کړی.

دا وایم:

مونږ يو له بله ظلمونه کوو، يو د بل مال خورو، غلطې دعوي کوو او ورو بې هم،
څوک چه عرض و داد وکړی نه خوشحاليږی او ډېر سرگردانی وینی، که چا د چا په پتی
د چا په کاله ناحقه دعوه وکړه او ډېرو خلقو ته حقیقت معلوم و بیا هم د خپل حق اثبات
گران کار دی او څو کاله خوزره روپی د خپل مال د خپلولو دپاره په کار دی.

دا نه وایم:

چه گرم څوک دی؟ نقص په چا کبې دی؟ ظلم څوک کوی؟ پردی مالونه چا
خوړلي؟ عرضونه ولی یو ځای ته نه رسېږی او عارض ولی پخپل عرض پېښمانه کېږی.

دا وایم:

رشوت خواره شته، لحاظونه کېږی، سړي وژل کېږی، په زندانو کبې بېکناه بندیان
هم شته.

دا نه وایم:

رشوت خور څوک دی؟ چا د چا لحاظ کړی؟ کوم سړی بل سړی وژلی دی؟ بېکناه
بندی کوم یو دی؟ او چا بندی کړیدی؟
اوس خو به پوه شوی یاست چه زه څه وایم او څه نه وایم؟

دوه جنازې

په یوه ورځ، په یوه ساعت کبې له یوې شفاخانې نه دوه جنازې را ووتلې. هغه یو د
کم خونۍ په وجه او دا بل د فشار خون په سبب مړ شوی و.
د هغه جنازه څلورو تنو په اوږو را اخستې وه او د دی بل د جنازې په موټر پسې بې
حسابه لوی او واړه موټرونه روان و.
هغه یوه وینه نه درلوده ځکه مړ شو د دی بل وینه زیاته شوې او تېزه شوې وه ځکه
ئې ژوند ونشو کړای.

دوی دواړه مړه شوه خو مرکونه ئې یو راز نه و او مرضونه بېل وو.
یوه د نورو وینې هم خکلی وې او دېته محتاج و چه ډاکتران ئې له وجود څخه وینه
وباسی. بل ته چا خپله وینه هم نه وه پرې ایښی او بې وینې و.
یو د افراط او بل د تفريط له لاسه مړ شو.
هغه چه فقیر و او په فقر الدم مړ شو د هغه له مرگه د باختر آژانس هېڅ خبر نشو.

د دی بل د مرگ اطلاع اخبارونو په ډېر تاثیر او تاسف سره اخستی وه او د جرائدو پانی ئې په ماتم کبې توری شوی وې.

دا دواړه یو بادار او بل ئې نوکر و دوه کاله پخوا ښاغلی بادار رنځور شو ډاکتر د نوکر ډېره وینه د رنځور په وجود کبې انجکشن کړه د نوکر قوی او سالم وجود ډېر کمزوری شو خو بادار په لږ وخت کبې د ښو خوراکونو په زور او د عیاشی په وجه په فشار خون مبتلا شو چېرته چه دغه شان باداری او نوکری وی هلته همدغسې کپړی او د یوه په خای دوه مری هوا د یوه کمزوری کول او د بل قوی کول د دواړو په مړینه تمامپړی او د ظالم و مظلوم عاقبت همدغه شان وی.

دغه راز مرگونه مونږ طبعی مړینه بولو مگر په حقیقت کبې قتل او مقاتله ده. دلته هم قاتل او مقتول شته مگر زمونږ پوليسان زمونږ حاکمان او زمونږ قاضیان پرې نشی پوهېدلی بلکه دوی له نورو نه دغه شان معنوی قتلونه ډېر کوی. دلته دا عادت دی چه یو سړی که چا په ټوپک وویشت یا ئې په کتارو سوری سوری کړ د هغه پوښتنه کوی مگر که چا د چا ډوډی وخوره او هغه له لوری مړ شو نو دا مرگ قتل نه بولی او دغسې قاتل ته سزا نه ورکوی.

دغه شان مقتول ته څوک شهید هم نه وائي او نه پرې څوک تبې تری. په رښتیا چه مونږ ډېر ظاهر بین یو او حقایقو ته نه یو ملتفت. زمونږ ډاکتران هم مونږ غوندی دی او پدې نه پوهپړی چه زمونږ اصلی مرض ظلم دی او حقیقی علاج عدالت دی. مونږ هېڅکله پدې نه جوړپړو چه د یوه وینه د بل په وجود کبې انجکشن کړو او په افراط و تفریط کبې خپل علاج ولټوو.

ناحقه دعوه

دلته ناحقه دعوی او د ناحقې شاهدان زښت ډېر دي. زمونږ قاضیان ښه خلق دي هر رنگه دعوی اوری او هر چا چه هر څه وویل غور ورته ږدی.

هغه بله ورځ د یوه سړي غوی د بل په شوتله کبې ټنډ شو چه په مټی ترچورکی ورسېده د غوايي خاوند د شوتلی په خاوند دعوه وکړه او تاوان ئې غوښته ما گمان کاوه چه دی به ئې پدی گناه نیولی وی چه تا ولی خپله شوتله نه ساتله؟

ولې دې زما غوی په شوتله کبې دومره پربښوده چه ټنډ شی دا گمان بیخی بې اساسه نه وه ځکه چه دغه شان دعوی هم دلته ډېرې کپړی او خلق ئې کوی. مگر د غوايي خاوند له دېنه هم خپله دعوه معقوله کړې وه او حقوقی رنک ئې ورکړی و. هغه

وویل د شوتلی خاوند له ما سره عناد درلود او زما د قلبی غویي ئې په لوی لاس پخپله شوتله کبې خوشی کړ.

په دغسی چالاکی او مهارت د غوايي خاوند د ناحقی شاهدانو او د ډېرو واسطو له برکته خپل ځان د شوتلی له تاوانه هم خلاص کړ او د غوايي تاوان ئې هم پوره او کامل واخیست.

زه وېرېرم چه ځینې رشوت خواره چه د خلقو وینې څکی او په پردو مالونو ټنډېری او بالاخره په فشار خون مری د هغوی وارثان هم د غوايي وال له قصې نه خبر نشی او د شوتلو په خاوندانو د خون دعوه ونکړی. زمونږ هوښیار او محتاط خلق له دغسی قصونه ډېر ښه خبر دی او ځانونه په ډېر احتیاط ساتی، که دوی د چا غویي پخپل پتی کبې وویني نو ډېر پام پرې کوی چه ټنډ نشی او لوی تاوان وروانوری.

داخلق پدې پوهېدلي دي چه د شوتلو پتی د غوايانو د څر د پاره دی او باید غوايي پرې ماړه شی مگر دومره نه چه له ډېر مړېسته وپرسېری او مړه شی.

که چیرې دهقانان بې پروايي وکړی او غوايان تر ټنډېدو په شوتله کبې پرېږدی جاگیرداران او زمینداران ترېنه د خپلو غویو تاوان اخلی او داسې ئې نه پرېږدی په رښتیا چه د دهقانانو وظیفه ډېره ګرانه ده چه باید غوايان نه وری پرېږدی او نه ئې دومره ماړه کړی چه له ډېر مړېسته مړه شی.

خبره له خبری ولاړېری او یوه چه کومه بله را په یادېری خبره په دعوو کبې ده، هغه شپه د مامور صاحب کور غلو وواهه او ډېر مال ئې ورځنې ویووړ مامور د کلی خلق ونيول چه تاسو ولی زما د کاله پیره نه کوله ولی مو زما مال نه ساته؟ یا غل او مال په لاس راکړی یا د مال تاوان له تاسو نه غواړمه.

د مامور صاحب ټول مال که څه هم د کلی د خلقو و او له دوی نه ئې اخستی و مگر ساتل ئې هم د کلی په خلقو لازم و چه د مامور صاحب په کور کبې به ئې ساتی.

د دې مال په وجه ډېر خلق ډېره موده بندیان شوه او په اخره کبې ئې لکه د شوتلو خاوند تاوان هم ورکړ او دغه حقوقی دعوه جزائي هم شوه.

دلته دغه شان نا آشنا دعوې ډېرې زیاتې دی چه هر څوک ئې باورولی هم نشی.

وايي چه یوه سړی ټول عمر په دعوو کبې تېر کړی و او هر څنګه ناحقه دعوه به چه وه ده به ورله کله چه دی مړ کېده نو ځوی ئې ورته ویل چه ابا ماته دې هم کومه دعوه پری ایښی ده او که نه؟ ده ډېر فکر وکړ چه هېڅ دعوه نشته او ځوی ته ئې څه نه دی پاته مگر هر کله چه دی د دعوو په پیدا کولو کبې استاذ و او له نه څه ئې ډېره غټه خبره

پیدا کوله خپل حوی ته ئې وویل کله چا ما ستا مور ودوله ماما دې نهه میاشتي زما واده وځنډاوه، که ما نهه میاشتي د مخه واده کړی وای اوس به دې یو بل ورور هم ګرزېده حوی ئې ډېر خوشحاله شو چه پلاره! دا خو د خون دعوه ده له دېنه به غټه دعوه بله چیرته وی؟

په رښتیا چه د ښو غوښو ښه ښوروا وی او له دغسې پلار نه همدغسې حوی پاتی کیږي دغه راز دعوې دلته له پلرونو نه زامنو ته پاته شی او د حاکمانو مامورانو روزی خدای په همدغسې دعوو کښې ایښی ده.

وګورئ!

ښه وګورئ! سترګې مه پټوی خدای ته ورته دی د قیامت ورځ راتلونکی ده سترګې پټول حق نه ویل د حق په حای کښې چوپ کښناستل ډېره لویه ګناه ده. وګورئ او په ځیر ځیر وګورئ که ستاسې سترګې خلاصې شوې که تاسې هر څه ولیده که ستاسې بینائي ثابته شوه ډېره لویه ګټه به وکړئ.

ستاسې ډېرې بدبختۍ په سترګو غږولو لیدلو او کتلو ورکېږي.

تاسې د سترګو په حکمت ښه نه یاست پوه شوی او له خپلو سترګو نه مو پوره کار نه دی اخستی تاسې یو بل ته ګورئ مګر څه نه وینی او څه نشئ لیدلې.

تاسې به وایاست چه مونږ شپه ورځ پېژنو، تور او سپین بېلوو د انسان او حیوان فرق کوو که مونږ څه نه لېدلی نو هر ګوره به د چا له موټر یا بکۍ لاندې شوی وو له ګرنگونو به لوېدلی وو او بې لارې به تلو.

زه وایم اوس هم ډېر خلق په کږه لاره روان دي ډېر خلق په کندو کښې لوېږي او په ځان نه پوهېږي ډېر کسان د انسان او حیوان فرق نه کوي او خاین و صادق نه پېژني، دغه شان سترګې چه مونږ لرو نور حیوانات ئې هم لری د موټرو له مخی اوبښان هم ځانونه په څنګوی په پانونو او کمرو باندې نه ورځی وابښه او اوبه وینی د انسان لیده او کاته باید بل راز وی د بني آدم نظر باید سر سری او سطحی نه وي.

راځئ چه مونږ او تاسې د خپلو نظر امتحان ورکړو او خپله بینائي معلومه کړو.

پای

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library